

Nr 62.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående avsättande till nationalpark av det s. k. Muddusområdet i Norrbottens län; given Stockholms slott den 7 februari 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gösta Bagge.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 februari 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anmäler härefter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge fråga om avsättande till nationalpark av det s. k. Muddusområdet i Norrbottens län samt anför härom följande:

I skrivelse den 30 mars 1927 anhöll *svenska naturskyddsföreningen*, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning om avsättande på statens mark inom den lappländska barrskogsregionen av nationalparker eller större naturskyddade områden, avsedda att representera denna regions viktigaste vegetationstyper jämte deras djurvärld. Till stöd härför åberopades bland annat, att den lappländska barrskogsregionen, Sveriges största enhetliga naturtyp, vore, om man undantog några fläckar av

de stora nationalparkernas östligaste partier, orepresenterad i det svenska naturskyddet. Genom de storartade former, såväl till omfång som intensitet, som det rationella skogsbruket tagit i övre Norrland eller inom den allra närmaste framtiden komme att taga, vore behovet av den snara avsättningen av ett tillräckligt stycke orörd barrskogsnatur en oavvislig nödvändighet, om statsmakterna önskade uppehålla det stora målet att åt eftervärlden söka överlämna fullt representativa bilder av denna natur.

Det ena av de två områden, som enligt naturskyddsföreningen härvid främst borde komma i fråga, är beläget öster om Stora Lulevattens sydspets. Med sjön Muddusjaure som ungefärlig mittpunkt sträcker sig området från Stubbabergen i norr nästan fram till Luleälven i söder. Det andra området är något nordligare beläget och omfattar huvudsakligen den s. k. Sjaunjamyren.

I skrivelse den 25 maj 1927 åtog sig *vetenskapsakademien* att låta närmare undersöka de av föreningen föreslagna områdena för utrönande av deras lämplighet som naturreservat. Undersökningen har omhändertagits av akademiens naturskyddskommitté, som anfört följande:

Sedan undersökningarna pågått i flera år, hade naturskyddskommittén den 20 januari 1934 uppdragit åt sin ledamot, dåvarande chefen för statens skogsförsöksanstalt, professorn H. Hesselman och jägmästaren E. Wibeck — den senare i egenskap av den ursprunglige förslagsställaren — att utarbeta förslag om Muddusområdets avsättande till nationalpark och om fridlysning av det högre djurlivet inom Sjaunjaområdet. Kommittén hade sedermera efter verkställd granskning beslutat till alla delar godkänna de av Hesselman och Wibeck avgivna förslagen. Under återopande av ett av dem avgivet utlåtande och däri given utförlig motivering hemställde kommittén, att Muddusområdet måtte avsättas såsom nationalpark jämlikt lagen den 25 juni 1909 angående nationalparker och att Sjaunjaområdet måtte fridlysas såsom fågelskyddsområde, varvid dessa områdens avgränsning borde ske i överensstämmelse med de i utlåtandet framlagda förslagen. Beträffande Muddusområdet föreslogs vidare, att utredning måtte föranstaltas om förflyttning till lämplig ort av de år 1931 till området inflyttade f. d. Karesuandolapparna enligt 5 § lagen den 18 juli 1928 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige, att all jakt och allt fiske, även för genomflyttande lappars vidkommande, måtte förbjudas inom nationalparken — i den mån så erfordrades med stöd av särskilda stadganden — samt att ett antal på området belägna ströängslotter om tillsammans 55 hektar måtte indragas respektive inlösas, jämlikt lagen den 22 juni 1921 om ströängars indragande till kronan.

Vetenskapsakademien har i skrivelse den 9 februari 1938 under återopande av den verkställda utredningen hemställt — förutom om Sjaunjaområdets fridlysning såsom fågelskyddsområde — att Muddusområdet måtte avsättas såsom nationalpark i enlighet med det framlagda för-

slaget. Av den omfattande utredningen i ärendet må här endast några huvudpunkter återgivas. I övrigt torde få hänvisas till handlingarna.

Muddusområdet består av omkring 49,975 hektar och tillhör, med undantag för vissa s. k. ströängar, i sin helhet kronan. Det omfattar följande areal:

fastmark	hektar	29,618
sankmark	»	19,156
vatten	»	1,201
		Summa hektar 49,975.

Förutom av sockengränsen mellan Gällivare och Jokkmokk skäres området, som till stor del har ett mycket avskilt och svårtillgängligt läge, av den för lappväsendet och renbetesförhållandena betydelsefulla s. k. odlingsgränsen (jfr lagen den 18 juli 1928 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige). Området har taxeringsvärderats till 217,500 kronor, varav 55,500 kronor jordbruksvärde och 162,000 kronor skogsvärde.

Naturskyddets mest omfattande uppgift vore, framhålla utredningsmännen, bevarandet av representativa och, såvitt möjligt, orörda områden av vårt lands olika landskapstyper med därtill hörande naturliga vegetation och djurvärld. Detta önskemål hade ingalunda ännu förverkligats i Sverige, trots att hitintills 14 nationalparker blivit avsatta med en sammanlagd areal av (ursprungligen) omkring 36,5 kvadratmil. Som den kanske allra största luckan framstode frånvaron av tillräckligt representativa och omfattande reservat av barrskog av olika typer samt de till denna region hörande sankmarkstyperna. Behovet av en snar och omfattande komplettering av vårt nationalparksområde inom den nordsvenska barrskogszonen vore särskilt starkt, när zonen ursprungliga prägel snabbt och i nära nog alltomfattande utsträckning hölle på att omgestaltas genom den oavslutliga expansionen av vårt näringsliv, främst skogsbruket och vattenkraftsförsörjningen.

Muddusområdet fyllde genom sin storlek, sin förhållandevis väl bevarade fauna och sina egendomliga landskapsbilder vissa önskemål i avseende på ett nationalparksområde, vilka icke kunde förverkligas inom mindre områden. En av dess allra värdefullaste och numera nästan unika kvalifikationer såsom blivande nationalpark låge däri, att det inom sig rymde ett så vitt förgrenat, omväxlande och delvis sällsynt storslaget vattendragssystem, som alltjämt vore helt oberört av de ingrepp av många olika slag, vilka följde med ett vattendrags reglering till flottled. Området utgjorde vidare en rikhaltig och synnerligen representativ provkarta icke blott på de för övre Norrland typiska gran- och tallskogarna i orört skick utan också på de för norra Lapplands barrskogsområde karakteristiska näringsfattiga mosse- och blandmyrstyperna och de där förekommande mera näringsrika kärren. Kännedommen om Muddusområdets högre djurliv vore visserligen ännu bristfälligt, men tillräckligt vore därom känt, för att också starka faunistiska skäl talade för områdets avsättande till nationalpark. Av den nordboreala barrskogregionens ursprungliga djurliv hade området kvar flertalet arter, ehuru i åtskilliga fall, t. ex. i fråga om järv, mård, sångsvan, sannolikt i starkt beskurna, nära utrotningsgränsen stående stam-

mar. Redan detta vore dock mera, än som numera kunde sägas om hart när varje annat område av samma storlek i denna del av landet.

Slutligen ha utredningsmännen framhållit, att området, som vore beläget nära Porjus industrisamhälle, fordrade effektiv bevakning, särskilt som olaga jakt där förekommit i stor utsträckning. Minst två bevakare fordrades, då tjänstgöringen i flera olika hänseenden vore alltför farofull för en person.

I ärendet ha yttranden avgivits den 19 juni 1940 av länsstyrelsen i Luleå, efter hörande av lappfogdarna i länet, och den 16 januari 1941 av domänstyrelsen.

Länsstyrelsen har tillstyrkt Muddusområdets avsättande till nationalpark. Däremot har styrelsen på anförda skäl, beträffande vilka torde få hänvisas till handlingarna, bestämt motsatt sig såväl den ifrågasatta utredningen om avlägsnande därifrån av de skogslappar, som där driva renskötsel, som ock det föreslagna förbudet för genomflyttande lappar att jaga och fiska på nationalparken.

Domänstyrelsen har framhållit, att virkesmassan å fastmarken kunde beräknas till i genomsnitt 25 kubikmeter per hektar eller tillsammans i runt tal 740,000 kubikmeter, till stor del rötskadad och torr skog i dåligt avsättningsläge på grund av det stora avståndet, i medeltal nio kilometer, från flottled. Områdets taxeringsvärde vore i utredningen beräknat till 217,500 kronor. Taxeringsvärdet torde emellertid nu vara omkring 200,000 kronor, motsvarande omkring 4 kronor per hektar. Under den tid ärendet varit föremål för utredning hade domänstyrelsen, i avvaktan på områdets avsättande såsom nationalpark, inställt avverkningar och skogsvårdsarbeten å området. Enligt styrelsens mening vore det av stor betydelse, att detta sista större, orörda naturområde nedanför barrskogsgränsen för framtiden, i och för skogsbiologisk forskning, bevarades i ursprungligt skick. Styrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för Muddusområdets avsättande som nationalpark. Området komme härigenom att upptagas i den s. k. skattefria längden. Styrelsen förutsatte, att områdets avsättande som nationalpark ej skulle utgöra hinder för fullbordande av den väg mellan Abborrträsk och Jutsarova, som på en sträcka av omkring 5 kilometer genomskure den föreslagna nationalparkens nordvästligaste del.

Departementschefen.

I de nationalparker, som redan finnas, är den lappländska barrskogsregionen endast i ringa utsträckning företrädd. Det måste därför framstå som ett angeläget önskemål att till eftervärlden trygga ett område, där denna naturtyp bevarats i dess ursprungliga skick. Då Muddusområdet fyller de anspråk, som måste ställas på en nationalpark av detta slag, och den ekonomiska nyttan av området, särskilt med hänsyn till dess oförmånliga läge, synes vara obetydlig, anser jag mig böra förorda

området avsättande till nationalpark. Jag förutsätter härvid att det, i likhet med vad som tidigare skett, må ankomma på Kungl. Maj:t att slutgiltigt bestämma gränserna för den blivande nationalparken och att i enlighet med bestämmelserna i lagen angående nationalparker meddela de reglementariska föreskrifter rörande området, som finnas erforderliga.

Beträffande lapparnas ställning inom ifrågavarande område må erinras, att dess avsättande till nationalpark enligt nämnda lag icke skall leda till inskränkning i de rättigheter till bete, skogsfång, jakt och fiske, som äro lapparna medgivna. Jakt på björn, lo, älg eller örn må dock ej äga rum. I dessa hänseenden anser jag mig icke böra ifrågasätta någon ändring för den av mig nu förordade nationalparkens vidkommande. Vad beträffar förslaget om förflyttning från området av de där nu boende skogslapparna, har jag efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet funnit mig böra biträda länsstyrelsens uppfattning i denna fråga och anser sålunda, att sådan förflyttning ej bör ske.

Frågan om indragning av de förutnämnda ströängslotterna torde böra behandlas i därför stadgad ordning.

En nationalpark av Muddusområdets storlek och belägenhet fordrar givetvis effektiv bevakning. Kostnaderna för nationalparker bevakning bestridas från anslag på riksstatens åttonde huvudtitel. Utredningen i ärendet ger vid handen, att två personer behöva anställas för att bevakningen skall bli effektiv. Enligt vad jag under hand inhämtat torde det emellertid vara tillräckligt, om endast den ene helt ägnar sig åt tillsyn över nationalparken, medan den andre endast i mindre utsträckning biträder härvid. Anvisande av medel till ändamålet torde få bli beroende på framställning i vanlig ordning från vetenskapsakademien.

Under erinran att frågan om det s. k. Sjaunjaområdets fridlysning såsom fågelskyddsområde torde komma att framdeles anmälas av chefen för jordbruksdepartementet, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att såsom nationalpark må avsättas det s. k. Muddusområdet i Gällivare och Jokkmokks socknar av Norrbottens län, omfattande en areal av omkring 49,975 hektar.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

C. A. Ekbohm.